

הצעת פתרון - בחינת הבגרות בגאוגרפיה

קיץ 2014 - ישראל, מזרח תיכון

שאלון 573, 57203

הצעת הפתרון נכתבה על-ידי נוגה בן יעקב,

מורה לגאוגרפיה בבתי הספר של קידום.

ישראל

שאלה 1

- א. העיקרון הגיאוגרפי שעליו התבססה תוכנית החלוקה הוא רצף דמוגרפי. היכן שהיה ריכוז של ישובים יהודים זו מדינת ישראל.
- ב. שני תוואים פיזיים בין ישראל לירדן - השבר הסורי אפריקאי. עמק הירדן, ים המלח והערבה. החיסרון על ביסוס קו הגבול על ים המלח הוא בכך שזהו משאב המנוצל משני עברי הגבול ואי אפשר לשלוט ולאזן זאת בין שתי המדינות שיכולות להשפיע מאוד על קיומו או ייבושו של ים המלח.
- ג. גבול מוסכם – נחתם בהסכם שלום ומוסכם על שני הצדדים. לישראל יש גבול מוסכם עם ירדן ומצריים.

שאלה 2

- א. קו הרכבת לאילת יעבור ביחידות הנוף: מדבר יהודה והערבה.
- ב. שלוש דרכים בהן הרכבת תשמש כזרז פיתוח - 1. העלאת הנגישות וקירוב בין גלעין לשוליים. 2. פיתוח תיירות. 3. יצירת מקומות תעסוקה נוספים ושירותי דרך על קו הרכבת. 4. העברת סחורות ביעילות בין ים סוף לים התיכון וחיבור המזרח הרחוק עם אירופה - נתיב תחבורה שיגשר בין יבשות בעידן הגלובליזציה.
- ג. שני נימוקים נגד הנחת המסילה - מפגע של רעש לבע"ח ולישובים בערבה בעלי אופי כפרי של הספר, תפיסת שטחים פתוחים, עלות התחזוקה של המסילה הארוכה לא יהיה כדאי.

שאלה 2

- א. שלושת המכתשים נמצאים בנגב ואילו שמותיהם: גדול קטן ורמון.
- ב.
- 1- התרוממות וקימוט בשולי הקימוט האלפיני הצעיר. השכבה הקשה העליונה נסדקת ובשיא הגובה מתפתח קו פרשת מים ומערכת ניקוז.
- 2- המים מתחתרים בשכבה הקשה ובשכבה הרכה שמתחתיה 3- השכבה הקשה נופלת נוצר קער בראש קמר בעל מערכת ניקוז בעלת אותה כניסה ויציאה.

ג. הדרכים לניצול המכתשים- תיירות, מחצבים, מחקר גיאולוגי, נתיב תחבורה.

שאלה 4

- א. תחרות שימושי הקרקע בחופים : תיירות/ טבע/ תעשייה
- ב. מקורות יבשתיים וימיים לזיהום הים והחופים : שפכים מישובים, ממפעלים, קידוחי נפט, נופשים, כלובי דגים
- ג. נימוקים לשימור החופים- הגנה על מצוקי הכורכר מפני גידוד, ערכי טבע ונוף, תיירות
נימוקים להמשך בנייה ופיתוח- תיירות, נוחות, ניצול משאב

שאלה 5

- א. קשיים בפיתוח חקלאות בספר המדבר- אקלים צחיח, מיעוט משקעים, סופות אבק וחול, קרקעות לא פוריות
- ב. גידולים עיקריים : עגבניות בחממות, מטעי זיתים, ותפוחי אדמה. משק חי : פרות ותרנגולות
- ג. חממות- שליטה על תנאי האקלים בתוך החממה. מצע מנותק- קרקע פורייה שכל הפרמטרים בה מנוטרים ונשלטים המים ממנה מנוקזים וממוחזרים. השקיה בתיפתוף- מקטין את האיידוי עקב החום הרב. ולא ממליח את הקרקע.

שאלה 6

1. א. היותה של ירושלים עיר בירה ומרכז לאומי חשוב: הימצאות מוסדות שלטון , מבני דת לאומיים, ומוסדות תרבות לאומיים.
- ב. קשיי התחבורה של ירושלים נובעים מכך שהיא בנויה על הרים, היא עתיקה מאוד ומקודשת לשלוש דתות וצריך להתמודד עם העבר וחפירות ארכיאולוגיות שמתגלות כשמפתחים, היא עתיקה מאוד ולא הייתה קימת תוכנית מתאר למרכז העיר בעבר שהשאיר שטחים פתוחים לפיתוח תחבורה עתידית. בעלת בידול חברתי גבוהה וצריך להתאים את אופי התחבורה לכל אזור (חרדים/ חילוניים/ ערבים/ יהודים) .
- ג. בעד בנייה רוויה במרכז העיר- שומר על שטחים פתוחים לטובת הדורות הבאים, פיתוח בר קיימא, חוסך בדלק ובזיהום אויר
- נגד בנייה רוויה במרכז העיר- קירבה לים המלח ולשבר הסורי אפריקאי- רגישות לרעידות אדמה, יהרוס את הצביון המיוחד של העיר של בנייה נמוכה באבן ירושלמית.

שאלה 7

א. הדגם הנפוץ באירופה- חנויות קטנות במדרחובים ובמע"ר. הדגם הנפוץ בארה"ב- מרכזי קניות ו"ביגים", חנויות גדולות ומגרשי חנייה בפרוורים בסמוך לצירי תחבורה ראשיים.. את חיפה מאפיין הדגם האמריקאי.

ב. משמעות ההיגד היא שיש יותר קניונים וחנויות משאנשים יכולים להרשות לעצמם לקנות. רמת החיים בחיפה לא מצדיקה את היקף הסחר הגדול. השפעות של עובדה זו היא שחנויות בקניונים נסגרות ועוברות הסבה למשרדים ומחסנים. וכל קניון מנסה למצוא ייחוד למשהו שימשוך קונים.

מזרח תיכון

שאלה 8

א. שני גורמים להתעניינות המעצמות- נפט וחיבור אסטרטגי בין אסיה אפריקה ואירופה
ב. השפעות חיוביות של הקולוניאליזם- גרם לפיתוח , יצר גשר אמיתי בין שלושת היבשות- סחורות ואנשים עברו בקלות מאסיה לאפריקה ולאירופה. השפעות שליליות- גרם לניצול ולתלות של המזה"ת במעצמות, היווה תשתית לכל סכסוכי הגבולות העקובים מידם שנכוננו למזה"ת לאחר שעזבו.

שאלה 9

א. גורמי האקלים : **סדום**- מדבר בצל גשם. **גי'דה**- קרבה לים וקווי הרוחב- רצועת המדבריות העולמית. **זנדלודק**- קרבה לים וקוי רוחב צפוניים . **ארזורום** – גובה.

ב. השפעה של האקלים על הכלכלה והאוכלוסייה - מעקב פיתוח, מקשה על התיישבות, מקשה על קיום חקלאות, מחסור במים גורם לעוני רעב פליטים וסכסוכים על מים.

שאלה 10

א. **ירדן** לא מפותחת ריבוי טבעי גבוה **ב. קאטר**- מפותחת מאוד. ריבוי נמוך. רואים הרבה מהגרי עבודה גברים למדינת הנפט העשירה. **ג. לבנון** עוברת תהליכי פיתוח רואים ריבוי טבעי בינוני ועלייה בתוחלת חיים.

מבנה הגילים כמו בפרמידה הראשונה מטיל מעמסה על המדינה מאחר וזהו מבנה הגילים שיוצר מעגל עוני. הריבוי הטבעי הגבוהה הוא מעקב פיתוח גורם לעוני אבטלה ולאוכלוסייה בעלת פרוץ נמוך שלא תתרום למדינה.

שאלה 11

א. הסבר ההיגד- שליש מאוכלוסיית ירדן מתגוררת העמן

שלושה גורמים המשפיעים על גודל האוכלוסייה בעמן- 1- עיר ראשה- עוברת עיור מואץ מהגרים אליה כפריים כדי למצוא עבודה. 2- על גבול השטח הנושב- האקלים בה נוח יחסית לירדן המדברית. 3. מים- קרבה לנחל הזרקא.

ב. תחבורה. בנייה לגובה

שאלה 12

משתנים קלסיים- השכלה, מעמד האישה, גלובליזציה וחשיפה למערב, חילון.

משתנה כלכלי- עלייה ברמת החיים, עליה ביוקר המחייה.